List 16. Tečaj LII.

NOVICE

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 3 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 75 kr. in za četrt leta 90 kr., — po pošti prejemane pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 40 kr. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserate) vzprejemlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 8 kr., za dvakrat 12 kr., za trikrat 15 kr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 20. aprila 1894.

Politiški oddelek.

Velika in mala politična vprašanja.

Sedanja vlada je naznanila v svojem programu, ko je nastopila, da se morajo odložiti vsa velika politična vprašanja, dokler se ne dovrši volilna reforma. Mi smo takoj to izjavo vsprejeli z nekim nezaupanjem in sedaj se kaže, da nismo imeli napak. Težko je odločiti, je li kako vprašanje veliko ali malo. Tukaj je mnogo odvisno od osebnih nazorov posamičnikov ali strank. Kdo pripisuje jedni stvari večjo važnost nego drugi.

Seveda v pravem zmislu velika politična vprašanja so taka, ki bi kako premenila našo državno organizacijo recimo Zjedinjena Slovenija, češko državno pravo, zjedinjenje Dalmacije s Hrvaško itd. Toda vlada najbrž ni mislila tacih političnih vprašanj, ker ne moremo misliti, da bi sploh taka vprašanja se v tem času resno spravljala na dnevni red. Kak predlog Mladočehov ali pa Dalmatincev o teh stvareh pač ne pride v poštev, ker nima pri sedanjih razmerah prav nobenega upanja, ako se tudi velike stranke ne dogovore, da bodo ovirale take predloge.

Zato si pač moramo misliti, da so koalirane stranke in vlada razdelitev vprašanj v velika in mala razumevale z druzega stališča. Šukljejev govor nam pač more biti nekako kazalo v tej stvari, da si moramo reči, da nekatere stvari nam baš nasprotno dokazujejo. Šuklje je odločno zagovarjal celjsko gimnazijo in videlo se mu je. da po njegovem mnenji to ne spada mej velika politična vprašanja. O koroških ljudskih šolah je pa gospod profesor le mimogrede omenil in je še nekako rekel, da bi najrajše molčal o tem. V tem oziru ni stavil nobene jasne zahteve, temveč le priporočal je je pozornosti koaliranih strank. Videlo se je, da se gospod profesor čuti vezanega, ker ve, da je vprašanje o koroških ljudskih šolah po nazorih koalicije veliko vprašanje.

Po tem bi mi sodili, da mej velika vprašanja spadajo vsake splošne naredbe o narodnem vprašanji, zlasti če se tičejo celih pokrajin. Tudi minister Madejski je nekoč se izjavil o nekam podobnem smislu. Obetal je, da bode se že oziral na pritožbe zastran posamičnih ljudskih šol. Od naše vlade sedaj nimamo pričakovati, da bi izdala kako občno naredbo zastran jezikovnih razmer v meševitih pokrajinah, ravno tako pa tudi nimamo pričakovati, da bi pravosodni minister izdal kako občno naredbo zastran rabe slovenščine pri sodiščih. Dopustljive so torej le pritožbe zastran posamičnih šol, zastran posamičnih slučajev v uradnem poslovanji.

Kdo si bode morda mislil, da je to vse jedno, vsaj vendar tudi po tem potu lahko pridemo do svojih pravic. Če pa stvar bolje pogledamo, je pa sedanje stanje zares neznosno. Le pomislimo, v kolikih šolah se še prezira slovenščina in za vsako teh šol bi bilo potrebno se pritoževati do najvišjih instanc. Koliko je za to treba potov, truda in denarjev. Naposled je pa tudi težavno včasih pridobiti dotične faktorje, da bi se uneli za stvar. Tukaj ali tam kak občinski odbor spozna, da bi bilo dobro, ko bi bila šola slovenska, ali za pritožbe pa vendar niso občinski odborniki, ker skušnje kažejo, da se stvar ne privede hitro do cilja in se poleg tega še zamerijo pri nekaterih uradih.

Še težje je pa z uradnim poslovanjem. Tega pač ni pričakovati, da se bode preprosti kmet pritoževal proti nemškim odlokom, ker je že znano, da ne hodi rad okrog gospodske. Pa tukaj je še nekaj druzega. Marsikdo se tudi boji zahtevati slovenski odlok, ker se boji, da bi se ne zameril gospodom in bi to morda utegnilo škodovati njegovi stvari sami. Mi sicer vemo, da so naši sodniki nepristranski, da zaradi tega ne bodo drugače sodili, če se od njih zahteva slovanski odlok; ali kmet pa ne ve, da so za sodnike le zakoni merodajni in zatorej si tudi prizadeva, da kako drugače ne razdraži gospoda sodnika oziroma gospoda okrajnega glavarja, če gre za kako stvar, ki spada v poslednjega področje.

Iz tega je razvidno, da sedanje stanje za nas povsem ni ugodno in zatorej ne moremo biti zadovoljni, da nekateri slovenski poslanci za tako ceno podpirajo koalicijo. Če vlada tako stvar razumeje, pač nimamo nobenega povoda za koalicijo hoditi v ogenj in le obžalujemo, da ne-

kateri slovenski poslanci še ceptajo za vlado. Če hočemo hoditi povsod pot pritožbe, to tudi lahko, če naši poslanci vlade ne podpirajo. Koalicija nam torej ne daje najmanjšega dobička, pač pa nam preti od nje nevarnost, da nam gospodje skujejo volilno reformo, po kateri bodemo avstrijski Slovani za tako dolgo porinjeni v manjšino, dokler bode narodna ideja vplivala na politiko, da torej morda ne pridemo nikdar povsem do vseh svojih pravic.

Vemo, da kdo poreče, da sodimo prečrno. Rekel bode le poglejte na Primorsko. V Trstu, Gorici in Primorji so sodišča dobila povelje, da se morajo avskultanti učiti slovenščini, in tudi se nekaj ukrenilo, da bodo za okoliš tržaškega nadsodišča od najvišjega sodišča prihajale odločbe v jeziku, v katerem se je obravnavalo pred prvim sodnikom.

Ti dve naredbi nam pač le kažeta, da smo mi povsem prav od začetka sodili o koaliciji, samo to je, da smo bili nekaj preoptimistični. Rekli smo, da se utegne Slovencem v Primorji kaj dovoliti, ker za Lahe niso tako naudušeni na Dunaji, kakor za Nemce. Na germanizacijo pa na Primorskem ni misliti. Reči moramo, da še vse več smo pričakovali, da boda vlada storila za Slovence na Primorskem. Bili smo že preverjeni, da vsak čas dobimo kake slovenske paralelke v Gorici, Trstu ali pa v Istri. Toda vlada tudi tukaj ni tako nagla. Sicer pa na Primorskem že državni interesi zahtevajo podporo slovanstva. Naj bi Slovenci tudi ne bili v koaliciji, bi vlada že iz državnih ozirov ne mogla prezirati na Primorskem Slovanov.

Zakaj pa vlada na Štajarskem in Koroškem jednako ne postopa, tako v Trstu in Gorici. Zakaj se pa v Celovcu ne zahteva vsaj od nekaterih avskultantov, da dokažejo znanje slovenščine, to je od tistih, ki kdaj mislijo službovati v slovenskih krajih. Zakaj bi pa za okolico graškega nadsodišča za Slovence ne prihajali od najvišjega sodišča slovenski odloki. Seveda to je drugače. Štajarska in Koroška spadata k tistim deželam, katere Nemci še za svoje reklamujejo, dočim so že obupali, da bi Primorje kedaj pridobili za nemško kulturo. Vidi se pa takoj, da se vlada ne ravna po nobenih pravih načelih, temveč so jej jedino vodilo nemški interesi.

Sicer pa niso jedine niti koalirane stranke, kaj spada mej velika vprašanja. Dočim je Šuklje slovensko celjsko gimnazijo prišteval mej majhna politična vprašanja, jo zmatra Menger in ž njim večina levičarjev za veliko vprašanje. Vsekako pa bode tako različno tolmačenje nam Slovencem še v veliko nepriliko. Nikomur nečemo kaj očitati, ali reči pa moramo, da so napak nekateri slovenski poslanci storili, da so vladi na slepo obljubili pomoč, ne da bi se bilo poprej dognalo, katera politična vprašanja se imajo zmatrati za velika, katera ne, da bi po tem kako tolmačenje nam v škodo ne bilo mogoče. To bi ne bilo lahko dognalo. Le resno besedo naj bi bili govorili z načelnikom konservativnega kluba in zahtevali od njega, da o tem vso jasnost dožene s Poljaki, levičarji in vlado. Ob začetku koalicije so slovenski poslanci bili faktor, s katerim se je poštevalo. Žal, da niso porabili prilike in se dali vladi in levičarjem speljati — na led.

Politični pregled.

Slovenščina na pošti. — Dne 8. t. m. je nekdo v Šmarji pri Jelšah dal na pošto neko stvar, ki se lahko spridi s slovenskim naslovom. Na naslovu je bilo jasno zapisano, da je pošiljatev namenjena v Juršince pri Ptuju. Tudi je bilo zapisano, kaj je v paketu To pošiljatev poslali so na Kranjsko od tod celo na Reko. Čez štirinajst dnij je pač pošiljatev prišla v Juršince, seveda se adresat ni posebno zveselil adresa, ker je bila pošiljatev spridena. Po našem mnenju je tako postopanje neopravičljivo, ker se iz krajevnega imenika štajerske vojvodine vsakdo lahko prepriča, kje so Juršince. Tukaj se nam dozdeva, da je pri tem pač nekoliko hudomušnosti. Pač bi bilo dobro, ko bi kompetentni krogi kaj storili proti takemu postopanju.

Slovenska gimnazija v Celji. — Na Dunaji je bil shod društva „Deutscher Verein“, na katerem se je ugovarjalo slovenskim paralelkam v Celji. K temu shodu so bili povabljeni vsi nemški nacijonalni in liberalni poslanci. Prišlo je pa le malo poslancev, največ iz Štajerske. Nemških liberalcev nobeden ni prišel, ker gospodje si ne dajo vezati rok, od kar so vladna stranka. Če bodo videli, da so razmere take, da bodo v svoje namene potrebovali Slovencev iz Hohenwartovega kluba, bodo privolili v celjske slovenske poralelke. Najhuje sta govorila proti slovenskim paralelkam dr. Kokoschinegg in Foregger. Prvi je tožil, da je Kranjsko za nemštvo že zgubljeno, da že Štajerski in Koroški preti nevarnost Ljudske šole na Dolenjem Štajerji so največ že v slovenskih rokah. Potem je slikal, kake so razmere za nemštvo v Celji vedno neugodnejše. Celo na gimnaziji je večina slovenskih profesorjev. Sicer je pa ta nemški politik dal nam jako lepo spričevalo, katerega ne smemo pozabiti. Rekel je, da smo Slovenci v vseh ozirih napredovali v poslednjih dvajsetih letih. Morda gospod Kokoschinegg še pride do prepričanja, da bi se Slovenci izhajali brez nemške kulture. Foregger se je pritoževal, da se premalo podpira „Südmarck“ in sploh premalo stori za nemštvo. Sploh je pri tem zborovanju se videlo, da tudi mej Nemci samimi že mineva naudušenje za germanizacijo, in da se že samo boje, da zgube ves vpliv v slovenskih pokrajinah. Da se je na zadnje jednoglasno vsprejela resolucija zoper slovenske paralelke v Celji, nam ni treba omenjati.

Kossuthova zadeva v ogerski zbornici. — Poslanec Ugron je predlagal v zbornici poslancev, da se vladi izreče nezaupanje, ker se ni udeležila pogreba Kossuthovega in ni dala razobesiti ob Kossuthovi smrti črnih zastav na vladnih poslopjih. Ministerski predsednik je rezko odgovoril Ugronu, da niti ne pozna dolžnosti ustavne vlade. Kossuth do zadnjega ni priznal sedanjega postavnega reda Krone vlada ne more zmatrati za brezpraven faktor. Na to se je Ugrenov predlog odklonil z veliko večino.

Civilni zakon na Ogerskem. — Z nenavadno veliko večino je ogerska zbornica poslancev vsprejela predlogo o civilnem zakonu za podlago potrebni debati. Pri zborovanji je manjkalo samo 25 poslancev. Za predlogo jih je glasovalo 281 proti njej pa le 106. Večina je tako velika, da jo niti v vladnem taboru niso pričakovali take. Proti predlogi je glasovala pred vsem narodna stranka, kateri je vodja grof Aponyi, toda že od te stranke jih je 10 glasovalo za vlado. Od Ugronove stranke so Ugron sam in še nekaterimi pristaši glasovali proti civilnemu zakonu, velika večina se je izrekla za civilni zakon. Lahko si mislimo, kako da je potrta opozicija. V podrobni debati se skoraj nič več ni ustavljala, in zatorej se vse gladko vršilo. Vladna zmaga je tem večja, če se pomisli, da

mnogo opozicijonalcev ni glasovalo, proti vladi iz nasprotja proti stvari sami, temveč iz vse druzih pomislekov. Ugron sam se je v klubu izjavil, da le zaradi tega glasuje proti civilnemu zakonu, ker neče podpirati sedanje vlade. Tudi Aponyija in tovariše so največ vodili taki povodi, kakor se iz nekaterih njegovih govorov poprej da posneti. Vse tiste mnogobrojne novice po katoliških listih, da je vladno stališče omajano, so bile povse neosnovane. Zastonj so bile vse agitacije proti civilnemu zakonu po deželi, zastonj katoliški shod v Budimpešti. Sedaj je še jedino upanje gospodska zbornica, o kateri se pa tudi ne ve, če se bode upala ustavljati. Veselo gotovo ni, da so razmere take na Ogerskem, posebno, ker vse ne ostane brez slabega vpliva na Avstrijo. Čudimo se pa temu nikakor ne. Mnogo krivde zadeva tudi ogerska duhovščina, ki je le predolgo podpirala mažarski šovinizem. Nemadjarske narodnosti so povečjem nasprotne civilnemu zakonu, ali niso tako močne, da bi mogle povzdigniti svoj glas. Da je temu tako, je tudi mnogo kriva madjarska duhovščina. Vsaj je še le predobro znana, kako je primas Simor se ponašal, da vzdržuje šole, v katerih se pomadjaruje slovanska mladina. Tako postopanje pa sedaj rodi svoj sad. Dolgo ni tega, kar so duhovniki sedeli v liberalnem klubu in podpirali vlado.

Nemčija. — Nemški državni zbor bavil se je te dni s predlogom, kateri je šel na to, da naj se jezuvitom, katerim je bilo zadnji čas prepovedano bivanje v Nemčiji, zopet dovoli bivanje in poslovanje v nemški državi. Privrženci tega predloga so jezuvite zagovarjali kot koristen in državi nenevaren red, dočim so nasprotniki tega predloga slikali jezuvite kot nevarne za državo. Socijalisti so se izjavili pri tej priliki, da nimajo ničesar proti jezuvitom. Predlog, da je jezuvitom dovoliti zopet prihod v Nemčijo se je potem vsprejel z neznatno večino. — Vodja agrarcev poslanec grof Kanitz predlagal je v državnem zboru, da naj bi samo država smela uvažati tuje kmetijske pridelke in naj bi je morala prodajati po zakonito določenih cenah; država naj bi torej uvela monopol na vvoz kmetijskih pridelkov. Zakonita cena pridelkom določuje se v predlogu precej visoka, višja kot sedanjim domačim pridelkom Ker pa tuji pridelki ne smejo dražji biti kot domači, bi se morala cena domačim pridelkom povišati, kar bi bilo seveda v veliko korist velikim kmetovalcem nemškim, ki pridelke prodajajo Da bi bil pa to velik udarec za delavce in sploh stanove, ki morajo živež kupovati je ob sebi umevno in iz tega razloga državni zbor tudi ni mogel sprejeti Kanitzovega predloga, temveč je istega zavrgel.

Italija. — Da se kolikor moč odpomore denarni zadregi, v kateri se nahaja država, je finančni odsek poslanske zbornice italjanske sklenil razveljaviti vse vladne finančne dispozicije in predložil zbornici svoje predloge. Odsek predlaga, da se zniža proračun za vojsko od 246 na 220 milijonov in proračun za mornarico od 96 na 90 milijonov. Vrhu tega odsek predlaga še nekatere premembe pri raznih davkih. Da bi bil ta finančnega odsek predlog v stanu finančne razmere nekoliko urediti je umevno, posebno če se pomisli, da res ravno vojska požre veliko preveč milijonov. Prav pametnega mnenja je torej finančni odsek, ki predlaga, da naj se stroški te znižajo. Da pa vladi, ki z ozirom na trozvezo vojske ne more zmanjšati, ni ta predlog povšeči je gotovo. Res je pričela že ovirati, da bi predlog še ne prišel tako kmalu v zbornici v razpravo in je izrekla željo, da naj bi se preje rešil državni proračun, to pa zato, ker je skoro gotovo, da omenjeni predlog finančnega odseka provzročil razpust zbornice. Zbornica bo namreč hotela predlog vsprejeti, vlada pa se bo temu uprla, na kar bo najbrže sledil razpust zbornice.

Italija in Francija. — Neki francoski časnikar je imel z italjanskim kraljem pogovor o političnem položaju. Kralj je rekel, da Italija želi miru, istega potrebuje za vravnavo svojih razmer, ki prav nič ne dopuščajo spuščati se v kako vojsko. Pa tudi prijazni odnošaji mej Avstrijo, Nemčijo in Rusijo zagotovljajo svetovni mir. Sicer se pa pri današnjen popolnem orožji mora vsak vladar tresti pred kako vojsko. Kralj je rekel, da Italjani vidijo v svojih sosedih Francozih vedno svoje prijatelje, le žal, da so nekateri francoski listi hoteli z raznimi pisavami zadnji čas to prijateljstvo omajati, ki pa se mora zopet utrditi. — S tem, da je kralj udrihnil po francoskih časnikih, zadel je v sršenovo gnjezdo. Sedaj francoski listi še-le prav pošteno zabavljajo proti Italiji, češ ta se sedaj zato prilizuje Franciji, da bi ji ta pomagala iz velike denarne zadrege, v kateri se nahaja. V vsem se vidi sedaj iz pisave francoskih listov, da Francozi ne gojijo prav nobenih simpatij do Italije.

Črna gora in Turčija. — Ob črnogorski meji ponavljajo se zadnji čas prav krvavi pretepi oziroma roparski napadi mej Črnogorci in Albanci, turškimi podaniki. Ti poboji so največ posledica raznih prepirov za pašnike in druge enake stvari. Sedaj sta obe vladi, turška in črnogorska storili potrebne korake v to, da se tem pobojem stori konec. Turčija poslala je več vojakov na mejo črnogorsko, ki naj preprečijo ponavljanja enakih pobojev.

Obrtnija.

Kranjski odposlanci pri obrtni enketi na Dunaju.

(Dalje.)

Izvedenec Zupančič: Jaz sem odločno proti temu, da bi se vpeljal obvezni mojsterski izpit. Če je človek se izučil obrta, bil oproščen in je delal za pomočnika, naj ima tudi pravico, da začne samostojni obrt. Če se vpelje mojsterski izpit, se bode le prerado pripetilo nagajanje; če se obrtnik ne razume obrta, bode tako propal.

Načelnikov namestnik: Ste pa li za obvezni pomočniški izpit?

Zupančič: Da. To naj se pa vendar prepusti zadrugi. Zadruga naj gleda, da se učenec izuči obrta. Če učenec pade pri izpitu, pošlje naj ga zadruga k drugemu mojstru, da ga toliko izuči, da bode mogel izhajati v svojem obrtu. To se naj zgodi na stroške gospodarja, ki ga je poprej učil. Uči naj se učenec še štiri, ali šest mesecev, ali pa tudi celo leto.

Pernerstorfer: Mislite li, da se bode učenec v tem času dosti izobrazil v obrtu, če se pri mojstru poprej ni nič naučil.

Zupančič: Da, nekaj se je pa pač tudi naučil.

Pernerstorfer: Bi li vi ne bili za letne izpite, da se učenec pošlje takoj k drugemu mojstru, ako se pri mojstru nič ne nauči.

Zupančič: Dobro bi bilo, ali pri nekaterih obrtih to ni mogoče. Tudi bi se ne smelo dovoliti, da bi vsak mojster imel toliko učencev, kolikor hoče.

Izvedenec Schlegel: Jaz sem za obvezni pomočniški izpit, ali mojsterski izpit naj se le izjemoma zahteva, kajti so obrti, kjer se od dotičnega delavca izpit zahtevati ne more, kakor pri dimnikarjih. To naj se prepusti zadrugam.

3. vprašanje: Se li naj dokaz zmožnosti za rokodelski obrt raztegne tudi na posestnike podjetij, ki izdelujejo rokodelske izdelke.

*

Izvedenec Tuma: Izreči se moram za to, da se dokaz zmožnosti raztegne tudi na tovarniška podjetja.

Izvedenec Ferlinz: Tudi za gostilničarski in točarski obrt naj se zahteva dokaz zmožnosti, toda le v večjih mestih imajočih nad 5000 prebivalcev.

Izvedenec Kunc: Seveda mora tudi tovarnar dokazati zmožnost. Če mora tisti, ki ima 19 delavcev, se izkazati z dokazom zmožnosti, zakaj bi tistemu tega ne bilo treba, ki ima 20 delavcev. Jednaka pravica za vse. Če tega ni, dokaz zmožnosti nič ne koristi, in bi torej prosili, da naj se odpravi. Do sedaj je nam vsak dokaz zmožnosti le škodoval, za nas dokaz zmožnosti nima nobenega pomena. Nobenemu še ni prišlo na misel, da bi hlače zakrpal, ali pa čevlje podelal, ako se ni učil. To se še ni zgodilo, kar svet obstoji. Zakaj se ni dokaz sposobnosti razširil tudi na veliko obrt, da bi tudi njo oviral. Tako, kakor je sedaj dokaz zmožnosti, nam nič ne koristi, in bi le rekli: Le hitro odpravite še sedaj obstoječi dokaz zmožnosti!

Načelnikov namestnik: Vi torej želite dokaz zmožnosti za mali obrt le zaradi tega, da ga tudi za veliki zahtevati morete.

Kunc: Da.

Poslanec Neuber: Vi torej zmatrate dokaz zmožnosti za nekako cokljo, katera naj bi zavirala veliko industrijo? Vprašal bi izvedenca, je li dokaz zmožnosti tudi tedaj potreben za velikega obrtnika, ako potrebuje druzih obrtov za svoje izdelke.

Kunc: Jaz ne želim dokaza zmožnosti, da bi človeštvo zadrževal v pridobivanji, temveč le zaradi tega, da se varuje tisti, ki se je česa učil. Jaz nečem ljudij ovirati pri obrtu; zato sem pa rekel že pri prvem vprašanji: Nikogar ne smeli zaderžavati. Jaz bi le zadržaval kapitalistično spekulacijo v rokodelstvu.

Poslanec Adamek: Izjava gospoda izvedenca o dokazu zmožnosti je tako zanimiva, da ne morem, da ne bi še nekoliko spregovoril o njej. Zame je vsaj tako razlaganje dokaza zmožnosti novo.

Ko je šlo za dokaz zmožnosti, baš obrtniki niso videli bistva dokaza zmožnosti v tem, da se ovira solidni obrt, temveč le zato, da se prepreči konkurenca nesolidnih obrtnikov, mojstrov skaz, z dokazom zmožnosti naj bi se le zagotovilo, da se le tisti poprime obrta, ki se ga je zares učil, da se rokodelstvo obvaruje nesolidnih elementov, ki se obrta niti učili niso.

Sedaj pa pravi gospod izvedenec, da dokaz zmožnosti nima za mali obrt nobenega pomena, da je nasprotno malemu obrtu še škodoval. Važno bi torej bilo, da gospod izvedenec to dokaže, ker s tem se vprašanju o dokazu zmožnosti da vse drugačni pomen.

Kolikor se jaz spominjam, je prvi se tako izrazil o dokazu zmožnosti. Sedaj je treba pač dokazati, da dokaz zmožnosti zares škoduje malemu obrtu.

Kunc: Bil sem predsednik zadrugi in poznam tudi druge obrte. Dokaz zmožnosti ima namen, druge malo ovirati, ki se niso učili, in deloma mladino zadržavati, da mora nekaj dalje delati, predno začno samostojni obrt. Da je dokaz zmožnosti v tem zmislu škodoval, se jako lahko dokaže. Od kar je dokaz zmožnosti, tretjina je več samostojnih obrtnikov in sicer zaradi dokaza zmožnosti.

Mnogo ljudij se je oglasilo za obrtno pravico iz strahu, da jo pozneje več ne dobe. Tako so sedaj prenapolnjeni vsi obrti, preskrbljeni smo vsaj 20 do 30 let, zlasti v manjših mestih. V Ljubljani imamo dvakrat toliko mojstrov kakor obrtnikov, 100 mojstrov in 50 obrtnikov v jednem obrtu.

Razsodba upravnega sodišča o meri dokazuje mojo trditev. Poprej o tem še govora ni bilo. Še le vsled mejsebojnih tožeb je stvar prišla pred upravno sodišče, ki je odločilo, da jemanje mere ni rokodelsko opravilo. Tako je človek, ki je poprej prodajal porcelan, potem pa platnene hlače za kmete, nakrat začel jemati mero. Dva trgovska pomočnika sta nakrat napovedala obrt, danes jemljeta mera, po časopisih naznanjata, da sta opravičena mera jemati in izdelujeta kakor drugi. Prav res je, da je dokaz zmožnosti le škodoval. Če smo le mi in mi sami omejeni, to nima nobenega pomena za nas in tega nam tudi treba ni. Nobeden ne bode čevljev na malo delal, ako ni čevljar, miz, kdor ni mizar. Zatorej ne potrebujemo obrtnega dokaza, ako se ne razširi na veliki obrt. Tako nima za nas nobenega pomena in je bolje, da se odpravimo, da se ne bodemo prepirali mej seboj, kakor se sedaj.

(Dalje sledi.)

Obrtnijske raznoterosti.

V tobačnih tovarnah v naši državi je 29744 delavk mej temi 2362 mladoletnih, in 3881 delavcev, mej temi 137 mladoletnih, 26 motorjev in 8956 druzih strojev. Vlada ima na leto 56 milijonov goldinarjev dohodka, in lahko rečemo, da ženske mnogo pripomorejo k temu dobičku.

Razglasila se je te dni ministerska naredba glede izpitne takse za stavbene, zidarske, tesarske, kamnoseške in vodnjaške mojstre. Ta naredba je v zvezi z novim stavbenim zakonom.

Kmetijstvo.

Računski zaključek ljubljanske mestne hranilnice.

Z veseljem je nam konstatovati, da je ta zavod napredoval tudi leta 1893. v vseh strokah poslovanja.

Koncem leta 1892. znašale so vloge od 5460 vložnikov	gld. 2,313.055·58
V teku leta 1893. naložilo je 6015 strank (mej temi 2629) novih	„ 2,127.271·42½
4349 strank pa vzdignilo je (mej temi 1175 strank celo vlogo) . .	„ 1,757.043·11½
Tedaj se je za	gld. 370.228.31
več naložilo. Po prištevku v l. 1893. kapitalizovanih obrestij s	„ 96.219·60
znašajo koncem l. 1893. vloge 6914 strank	gld. 2,779.503·49

Povprečno pride na vsako hranilno knjižico gld. 402 01 proti gld. 423·63 v prejšnjem letu; to znižanje povprečne višine kaže, da se množi število hranilnih vlog v pravem pomenu besede, za katere je hranilnica v prvi vrsti ustanovljena.

Te vloge naložili so takole:

Na hipoteke posodili so . .	gld.	504.071·73
koncem leta 1892. znašala so hipoteke	„	1,351.617·40
	gld.	1,855.689 03
a ker so stranke (mej temi 19) dolg popolnoma odplačale . . .	„	34.919·74
znaša stanje hipotek koncem l. 1893.	gld.	1,820.769.39
Občinska in deželna posojila, ki so znašala leta 1892.	„	138.468·23
zvišala so se v teku l. 1893. za .	„	37.500·—
oziroma po odbitku l. 1893. odplačanih	„	2.650 52
za . . .	gld.	34.849·48
na . . .	gld.	173.317·71

Tudi lombard poskočil je od gld. 10.902 v letu 1892. na gld. 12.902.

Stanje menic popelo se je od gld. 34.076·04 za gld. 13.141·29 na gld. 47.217·33.

V teku leta predali so nekatere efekte in tem potem realizovali malone ves književni dobiček pri efektih iz l. 1892., ki ni le, kakor pozneje s številkami dokažemo, največ pripomogel, da smo leta 1892. tako ugodno za ključili, ampak pripomogel nam je tudi, da preostaja letos še gld. 1.229·11 čistega dobička iz tega poslovanja.

Stanje tekočega računa znižalo se je za blizu stotisoč goldinarjev na gld. 298.458 29 in sicer zbog večjih izplačil vlog, kar je hranilnici pa konečno le hasnilo, ker ji drugi denarni zavodi po veliki večini nižje obrestujejo njene vloge, nego jih ona svojim vlagateljem.

Na račun inventarja odpisalo se je tudi letos 5 % radi obrabe.

Od ustanovnih troškov odbila se je letos tudi ista svota z gld. 990.44 ½, katero je dosedaj imela mej aktivi kot ustanovno premoženje, radi tega, ker je vrednost tega premoženja v teku hranilničnega obstanka tudi skoraj zginila.

Le izključno radi tega pade letošnji dobiček pod oni, katerega je izkazala l. 1892. (Konec sledi)

Kmetijske raznoterosti.

Iz Ziljske doline na Koroškem se nam piše, da ozimina jako lepo kaže, le dežja nekoliko primanjkuje. Upati je dobre letine. Živina se draži, v veliko veselje živinorejcev, kateri jo imajo kaj prodati.

Raki. Iz Osoj na Koroškem se nam piše. Pred tremi leti je v našem jezeru prikazala se račja kuga in pobrala vse rake, od katerih so ljudje v našem kraji imeli lepe dohodke. Sedaj pa gotovo mine nekaj let, predno se raki zopet zarede.

Konjska razstava bode letos od 12. do 20. maja na Dunaji. Oglasilo se je že jako mnogo udeležencev. Razstavljenih bode nad 25 najlepših konj. Poleg tega bode pa razstavljenih več obrtnih predmetov, ki so v zvezi s konjarstvom. Razstava obeta v vsakem oziru biti jako zanimiva.

Poučni in zabavni del.

Potopisne črte.

Iz Ljubljane v Ljubljano.

Spisuje Jos. Levičnik.

(Dalje.)

Ako si ogledujemo zalo lice trsatske romarske cerkve od zunaj, mislimo, da je ona razdeljena znotraj v tri ladije. Pa temu ni tako. Prestopivši njen prag vidimo, da ima ona le glavni srednji oddelek, kateremu je prizidana kot presvetišče natančno po dolgosti in širokosti posneta Marijna hišica, kakor sem to že zadnjič omenil. Druga ladija razširja se na evangeljskej strani cerkve, in je zaradi mnogih pod njo vravnanih rakev za stopnjo višja nego glavna; prostor za glavno ladijo na episteljski strani pa zavzema cerkvi tikoma prizidani samostan. Ko sem prestopil cerkveni prag, obustavilo je moje korake koj pod muzičnim korom zelo veliko število lepih votivnih tabel, ki romarjem kažejo in svedočijo, kako so se že mnogi mornarji borili z razjarjenimi morskimi valovi, klicali Marijo trsatsko na pomoč, in čudovito rešeni bili.*) (Zlasti Jadransko morje je zaradi svojih strahovitih viharjev na najslabejšem glasu.) Zato poleg drugih pobožnih romarjev posebno mornarji radi hodijo na Sv. Trsat na božji pot. Zraven votivnih tabel videl sem viseti nekake vence, — če se sploh tako imenovati smejo, — ki imajo nekako sličnost z okroglimi balončki. Slučajno ni bilo nikogar v cerkvi, da bi ga bil vprašal, kako narod te

*) Mej mnogimi drugimi votivnimi tablami zanimala me je zlasti neka ondi obešena fotografija v zlatem okviru, katero sem okolu l. 1875. pri moji tedanji navzočnosti na Sv. Tersatu že videl. Morebiti kakih par let poprej odjadrala je bila neka avstrijska ekspedicija pod poveljstvom dveh častnikov (ako se prav spominjam, zval se je eden Payer) na daljni sever iz znanstvenih namenov. Udeležnikov bilo je, ako se prav spominjam, okolu dve sto. Posrečilo se jim je bilo sicer res, priveslati in dospeti tako visoko proti severnemu tečaju, kakor pred njimi še ni bil prišel nihče, in so ono pokrajino na čast in slavo presvitlega našega vladarja in cesarja nazvali »Franc Jožefova dežela«; a severno morje navilo jim je bilo, kakor pravimo »uro« tako, da je bila vsa ekspedicija v nevarnosti, poginiti. Ladija jim je namreč primrznila v led, in ker ni bilo nobenega upa, rešiti je ledenih okovov, napotili so se peš nazaj. Preden so se poslovili od barke, fotografirali so si jo in pustili so v njej do malega vse razen obleke in živeža. Na ročne sani naložili so si male čolne in svojo prtljago, in vozili samotež po ledenih planotah; — ako so prišli do vode, spustili so zopet čolne v njo in naložili poleg sebe še sani. Lahko si je misliti smrtno nevarnost, v kateri so se nahajali. Na njih največjo srečo naleteli so bili, če se prav spominjam na neke ruske ribiče, in ti so jih oteli gotovega pogina. Eden izmed vdeležnikov te vratolomne ekspedicije je blizu Reke doma. On je zgoraj omenjeno fotografijo prinesel trsatski Majki Božji v zahvalni dar, o tej priliki poklonil se tudi čč. gg. oo. Frančiškanom, in zagotovljal jih, da bi se v enake nevarnosti ne podal nikdar več za vse zaklade celega sveta. (Ako kateri č. g. bralec »Novic« dospe kedaj na Sv. Tersat, naj ne zamudi, ogledati si omenjene fotografije)! Pisalec.

olepšave imenuje. Slišal sem, ako se prav spominjam, da se s takim nakitom ozalšajo čolni in male barčice, kadar se kot nove vprvič spustijo v morje. To je tedaj tudi nekaki djanski izraz in pobožno priporočilo vernih mornarjev v varstvo „Marije morske zvezde.“ Naj bi bila klicajočim vedna mogočna pomočnica; kajti morske nevihte in viharji niso nikake šale!

Pomikaje se po cerkvi najprej gori stala sta mi k desni steni tikoma prislonjena altarja sv. Nikolaja in sv. Janeza Nepomuka; ob vhodu v presvetišče k desnej in levej, z licem po cerkvi obrnjena, pa se nahajata lepa marmeljnasta altarja sv. Katarine in sv. Mihaela. Presvetišče loči od glavne cerkvene ladije iz kovanega železa umetno napravljena pregraja, ki sega noter gori do oboka, in je okinčana nad vraticami, skozi katera se pride v presvetišče, s cesarskim orlom. Prestopivši skozi ta vhod nahajal sem se tukaj v natančno po nekdajni nazareški in sedanji loretski sveti hišici posneti kapelici. Glavni altar je zgotovljen iz marmeljna. Dal ga je postaviti l. 1691. zagrebški dostojanstvenik Janez Uzolini. Kakor imajo zlasti pri nas po Slovenskem v mnogih krajih veliki altarji tako zvane „trone“, v katerih se nahaja glavni altarni kip (ali pa slika), in se le o večjih praznikih in slovesnostih odpirajo ter ljudstvu v počeščenje odkrivajo, tako je vravnano tudi na glavnem altarju trsatske cerkve. Marijna slika namreč, katero jo je izmalal sv. evangelist Lukež, in so jo papež Urban V., kakor je bilo že popred enkrat povedano, podarili kakor nekako odškodnino trsatski cerkvi, postavljena je v „tronu“ in se vsaki dan le pri eni ali dveh sv. mašah odpre in pobožnemu ljudstvu v počeščenje odkrije in pokaže; drugače pa je zakrita s sprednjo sliko. Stene in strop v kapelici so okinčane s presnimi slikarijami, ki predočujejo glavne dogodke in zgodovino sv. hišice, namreč: slike njenega prihoda in odhoda, kakor tudi slovesnega kronanja milostipolne slike v preteklem stoletji. Predmetov za ogledovanje in zanimanje nudi se tedaj človeku tu pač dovolj. Prvikrat nahajal sem se na tem slovečem Marijnem božjepotnem kraji l. 1869., katero leto štejem kot najsrečnejše v vsem svojem življenji, in čeravno sem bil poznej menda še dvakrat kot romar v tem svetišči, nisem bil ničmanj tudi ta pot nekako ginjen in opravljal sem svojo pobožnost po mogočnosti najbolje. Saj smo vsi nekaki duševni mornarji na razburjenih valovih časnega življenja, ter pomoči od zgoraj v časovnih in duševnih zadevah čez in čez potrebni. In ravno taka mesta, kakor je sv. Trsat, pomagajo človeku povzdigovati duha v nadzemske višave.

Za čas šestoletnice bila je menda vsaki dopoldan ob 10. uri sv. maša za romarje, katere sem se vdeležil tudi jaz. Opravljala se je v stranski ladiji na lepem altarji slovečega sv. Antona Padovanskega. Po sv. maši šel sem v zakristijo, da si kupim ondi v spomin svojega romanja znameniti zgodovinski spis in ob enem molitvenik „Svetišče Matere Božje na Trsatu“. I. del, ki ima tudi nekoliko ilustracij, obsega 176 stranij; II. del, molitvenik, pa šteje 431 stranij. Le škoda je, vsaj po mojih mislih, da je oblika te knjige nekako preokorna, ker je premajhna in predebela, in je ni lahko spravljati v žep.

(Dalje sledi.)

Deset let v Ameriki.

(Iz osebnih spominov Rusa P. Tverskega.)

IV.

(Dalje.)

Moj novi tovariš bil je človek brez vsacih sredstev, ki je ravno izgubil svoje premoženje v nesrečni spekulaciji v Virginji. Bil je vdovec z veliko rodbino, jako prikupljiv in dobrodušen človek in jako izveden v kupčiji. Zmenila sva se v pol ure in sklenila po poldrugi tisoč vložiti v začeto trgovino. Jaz sem že tedaj imel neomejen kredit, zaradi svoje lesne kupčije in zalaganja stopil sem v neposredno zvezo s severom, kupujoč naravnost v Novem Jorku, Bostonu in Filadelfiji vse, kar mi je bilo potrebno. Moje ime je imelo veliko veljavo v vseh trgovskih agentstvih. katera imajo o samostojnih trgovcih in tovarnarjih v Zjedinjenih državah natančne sezname o njih denarnih razmerah, rekli bi o njih moralni kakovosti. Te spiski se vsak mesec pregledajo, popolnijo in popravijo. Vsled tega kredita sva s svojima tremi tisoči kupila blaga za deset tisoč in začela trgovino. To prodajalnico sva imela do 1888. leta, ko sem jaz vse prodal, kar sem imel v Floridi, in v teh petih letih sem se dobro seznanil s trgovino skoro vsake vrste.

Devet desetin trgovine ameriške, če ne večje v rokah raznih komisarjev, middlemen, posrednikov, kakor jih tukaj imenujejo. Skoro nemogoče je kaj kupiti iz prve roke. Vsaki zavod, vsaka tovarna prodaja vse svoje blago kakemu faktorju, kateri je prodaja na drobno po vseh Zjedinjenih državah. Pa se ne le to; tak faktor, ko se mu je posrečilo, monopolirati kako vrsto proizvodov, imenuje faktorje druge vrste, kí blago prodajajo v gotovem ozemlji, v jedni državi, nekaterih grofijah ali pa tudi le v jednem mestu. V takem slučaji je popolnoma nemogoče kupiti blago iz prve roke, dobimo ga še le iz tretje od kakega faktorja in moramo že plačati dvema trgovski dobiček. Trgovina z vsakim blagom, katera ima kaj pomena, je tako organizovana minnepoliška moka, kalifornsko sadje v ploščinastih pušicah, vse boljše vrste mila in suhih drožij, boljše suho sadje, kmetijski in drugi stroji, zastori, sir, boljši čevlji in dokolenice, boljši klobuki — vse to se mora predrago plačati, včasih dvakrat tako drago, kakor stane. In to le zaradi tega, da se vzdržujejo ti faktorji. Celo trgovino s kakim blagom, kakor je bombažno in volneno vsake vrste, če tudi so take tovarne razstresene po vseh Zjedinjenih državah, je v rokah posrednikov. Vsi izdelki kake bombažne (pavolne) tovarne v Severni Karoline ali v volnene tovarne v Ohaii odpošlje se iz Novega Jorka v Boston in od tod se pošlje nazaj in dostikrat ravno v tisto mesto kakor je izdelano v

prodajalnice. trgovcev na drobno s krojnim blagom. To na videz nenormalno trgovino je pa lahko pojasniti z mnogobrojnimi uzroki. (Dalje sledi.)

Poučni in zabavni drobiž.

Kemija bodočnosti. V Parizu je bil te dni banket kemičnih tovarnarjev, h kateremu je bilo povabljenih tudi več učenjakov. Pri tem banketu je profesor Berthelot, bivši učni minister, ki ima dokaj zaslug za kemijo, imel govor v katerem je nekoliko šaljivo nekoliko resno slikal razmere na zemlji v letu 2000, ko bode napredek znanostij že preustrojil vse sedanje življenjske razmere. Tedaj na svetu ne bode več kmetijstva, pastirjev in kmetov. Tedaj ne bode premogovnikov in rudnikov. Gorivo se bode nadomestilo s fizikaličnimi in kemičnimi presnavljanji. Glavni problem industrije je, da se najdejo viri sile, ki so neizcepljivi in se dajo brez velikega dela uporabljati. Taki viri sta pa solnčna in notranja zemeljska gorkota. Če prevzamemo v vodo, vse to lahko goni stroje vsega sveta, z zemeljsko gorkoto se bode rešila marsikaka znanstvena naloga, mej drugim pripravljanje živil kemičnim potom. Kar sedaj opravljajo rastline, to se bode vršilo v tovarnah mnogo popolnejše. Prišel bode čas, ko bode vsakdo imel v žepu puščico kemikalij, ki bode njegova hrana. Tedaj ne bode več škodovala niti suša, niti mraz, niti moča, niti toča, pa tudi ne škodljivi mrčesi. Nravi ljudij se bodo zboljšali, ker ne bodo več živeli od morije. Vsa zemlja bode pravi raj, ker bode manj skrbi za gmotni obstanek, se bodo vse bolj brigali za duševni napredek. Umetnost bode cvetela. Mi nimamo upanja, da bi ta srečni čas tako hitro prišel, kakor misli ta francoski kemik.

Novice.

— **Novega nadškofa dr. Posiloviča** hočejo v Zagrebu pri njegovem prihodu prve dni maja meseca najsijajneje vsprejeti. Ves posel v prireditev slovesnega vsprejema je prevzel „Hrvatski Sokol“. Pri slavnosti sodelovala bodo vsa zagrebška društva in udeležilo se je bo vse zagrebško prebivalstvo brez razlike strank, kajti radost nad novoimenovanim nadškofom, vsem toli priljubljeni osobi je splošna.

— † **Ivan Tomšič.** Umrl je dne 17. t. m. po dolgotrajni bolezni v 56 letu svoje starosti g. Ivan Tomšič, lastnik zlatega križa za zasluge, c. kr. vadniški učitelj, c. kr. okr. šolski nadzornik, občinski odbornik ljubljanski itd. Pokojnik bil je vesten učitelj, ljubeznjiv družabnik in plodovit slovenski književnik. Ustanovil je pred 23 leti „Vrtec“, podučni list za mladino, in istega ves čas skrbno urejeval. Narod slovenski ohranil mu bo za trud, katerega je posvečeval njegovi mladini, hvaležen spomin.

— **Pri volitvah v občinski svet ljubljanski,** ki so se vršile ta teden, izvoljeni so bili vsi od kluba narodnih občinskih svetovalcev nasvetovani kandidati in sicer v III. razredu gg.: Jernej Černe mesar in posestnik, Ivan Škerjanec gostilničar in posestnik, Jernej Žitnik čevljar in posestnik; v II. razredu gg.: Ivan Hribar glavni zastopnik banke „Slavije“ in častni meščan, Gustav Pirc tajnik c. kr. kmetijske družbe, Karol Žagar deželni blagajnik in posestnik; v I. razredu gg.: Ivan Gogala, c. kr. notar in posestnik, Peter Grasselli mestni župan in posestnik, dr. Josip Stare c. kr. finančne prokurature pristav in posestnik, Ivan Velkovrh, c. in kr. nadporočnik v p. in posestnik.

— **Dolenjska železnica.** Proga Grosuplje-Novo mesto se bode, kakor je sedaj za gotovo določeno slovesno otvorila dne 30. ali pa 31. maja. Prometu se izroči proga 1. junija. Tehniško policijski vlak s komisijo bo vozil dne 27. maja. Proga Grosuplje-Novo mesto bo glavna proga in se bodo torej potniki iz Ljubljane v Novo mesto ali obratno naravnost vozili. Potniki v Kočevje in nazaj se bodo morali pa na Grosupljem presedati.

— **Kmetijsko družbo za Trst in okolico** osnovali so slovenski rodoljubi v nedeljo dne 8. aprila t. l. Shoda, ki se je vršil v ta namen pod predsedstvom deželnega poslanca in veleposestnika na Opčinah g. Iv. Gorupa, udeležilo se je precejšnje število kmetovalcev.

— **Utopljenec.** Iz Ljubljanice potegnili so minulo nedeljo truplo krojaškega pomočnika Janeza Jagriča. Mož je bil star že 72 let, je rad popival in se je najbrže ponesrečil.

— **Na grobu svoje žene ustrelil** se je minoli teden na pokopališči v Trstu 73letni vdovec, vpokojeni policijski agent Jož Kern, rodom iz Ljubljane. Zapodil si je dve krogli v sence, ki ga pa nista takoj usmrtili. Težko ranjenega prenesli so v bolnico, kjer je čez nekaj dnij umrl. Vzrok samomoru ni znan.

— **Ustrelil** se je v Budimpešti minoli teden nadporočnik pijonirskega bataljona K. Plachota, doma iz Ljubljane. Vzrok samomoru ni znan. Truplo prepeljali so v Ljubljano.

— **Požari.** Dne 7. aprila zjutraj nastal je ogenj pri Janezu Bizjaku v Stražiši v logaškem okraji in vpepelil v kratkem času štiri hišna in 8 gospodarskih poslopij z živežem, obleko, opravo in krmo vred. Škode je do 6000 gld. Zavarovalna svota znaša 1400 gld. Kako je ogenj nastal se ne ve. — Dne 8. t. m. udarila je strela v kozolec posestnika Jožef Dulca, v Telčih v kamniškem okraji in istega užgala. Močan veter je pospešil, da se je ogenj razširil in uničil 5 hišnih in 19 gospodarskih poslopij. Škode je čez 14.000 gld.i v vsem so bili pa zavarovani pogorelci le za 2500 gld. — Dne 3. t. m. uničil je požar župnijska gospodarska poslopja s krmo in opravo vred v Št. Rupertu na Dolenjskem. Gospod župnik ima 6000 gld. škode, zavarovan je bil le za 3000 gld. Nekega Fr. Vdovča, katerega je odpustil g. župnik isti dan iz službe, so prijeli in izročili sodišču, ker je na sumu, da je zanetil ogenj. — Dne 10. t. m. nastal je ogenj pri kajžarici M. Keber v Mengišu v kamniškem okraji, vpepelil tej skedenj in še eno drugo hišno in dva gospodarska poslopja. Škode je do 2500 gld. Zavarovani so bili pogorelci za 2000 gld. — Dne 9. apr. uničil je požar v Babnem polji, v ložkem okraji posestnici Mariji Mlakar hišno in obe gospodarski poslopji z vsem orodjem in krmo vred. Zgorele so tudi štiri ovce. Škode je 1000 gld. Zavarovana je bila pogorelka le za 300 gld. — V Kremenci pri Studenci pri Ljubljani pogorela sta 12. t. m. dva posestnika. Škode je do 3000 gld. Zavarovalna svota je prav neznatna. — Dne 10 t. m. pogorela v Gorenjem Karteljevem pri Novem mestu kajža Mihaela Mahniča. Škode je 1200 gld. Mahnič je bil zavarovan. — Dne 14. t. m. zvečer pogorel v Kozarjah pri Ljubljani posestnik Janez Košir, po domače Klobasar. Pogorela mu so hiša in oba gospodarska poslopja. Škode je 1400 gld., zavarovan je bil pogorelec za 800 gld. — Dne 16. t. m. nastal je velik požar v Spodnjih Gorjah pri Bledu. Ogenj uničil je dvanajsterim gospodarjem vsa hišna in gospodarska poslopja. Le na pomoč prihitelim gasilnim društvom z Bleda, Radovljice, Begunj, Javornika, Jesenic in Save se je zahvaliti, da ni pogorela cela 33 številk broječa vas s podružno cerkvijo vred, katera poslednja se je še vnemala. Škode je do 35.000 gld. Pogorelci so bili zavarovani. — Dne 15. t. m. uničil je požar v Ilirski Bistrici dve hišni in tri gospodarska poslopja z opravo in krmo vred. Škode je do 6000 gld. Zavarovalna svota znaša le poltretji tisoč gld. — Razun teh požarov so zadnji čas prihajala od vseh stranij poročila o večjih in manjših gozdnih požarih. Upati je, da je dež, ki je zadnje dni napojil presušeno zemljo tudi večinoma ostavil v toliki množini se ponavljajoče strašne požare. Znano je namreč, da se požari najraje dogajajo v suši.

Nedolžno obsojen.

Veliko senzacijo vzbuja neki slučaj v Pragi, ki pa sedaj še ni popolnoma pojasnjen. Pred blizu šestimi leti je obsodilo deželno sodišče v Pragi zaradi poneverjenja smichovskega gostilničarja Antona Havelko.

Dne 27. oktobra 1888. leta Havelka in njegov znanec neki graščinski sin iz Kladnega, šla v Lieben na sprehod. Tam sta dobro pila v gostilni Franca Zelenke. Naposled je izvlekel prijatelj Havelke zlato uro in jo je hotel vreči v peč. Temu malo dragemu veselju se je uprl navzoči trgovec O. Fritz in je hotel uro dati gostilničarju, da jo spravi.

Lastnik ure je pa poprosil svojega prijatelja Havelko, da naj on uro spravi, če se že mora dati komu spraviti. Havelko je vzel uro in jo spravil v zunanji žep svojega ogrtača. Kmalu potem sta se odpeljala tovariša domu precej vinjena.

Drugi dan je grajščinski sin opazil, da mu manjka ure in verižice. Spomnil se je, da jo je dal Havelki spraviti, in je od njega zahteval, da naj mu jo nazaj da. Havelka se ni več spominjal, da bi mu bil dal uro spraviti, in je vse tajil, ker ure ni našel v svoji obleki.

Prijatelj njegov je pa zaradi tega bil jezen postal in stvar naznanil policiji. Stvar je prišla pred sodišče in Havelka, ki se je jako okorno izgovarjal, bil je obsojen v dvamesečno ječo in da plača 135 gld. odškodnine.

Havelka je vsled tega zgubil gostilniško obrt, bil je berač. Bil je v veliki stiski, zakaj skrbeti je moral za ženo in otroke. Čez več mesecev dobil je službo v neki praški gostilni. Jedva je bil nekaj časa v službi, kar dobi brez imena pismo njegov gospodar, da je Havelka tat. Seveda so ga odpustili iz službe.

To se je ponavljalo tudi drugod. Kjer je dobil kako službo, jo je zopet izgubil. Tako je trpelo pet let. Havelka je prišel v vedno večjo bedo. Začel je premišljati, kako bi dokazal nedolžnost svojo. Spomnil se je, da je onega večera videl v Liebenu nekega neznanca priti v gostilno. Prišel je na misel, kaj ko bi bil ta mož njemu ukradel uro iz ogrtača. Začel je poizvedovati po tem tujci. Bil je kacih 40 let star, s črno gosto brado.

Havelka je res izvedel ime dotičnikovo, njegovo zadnje stanovanje, in da je zapustil na Češkem svojo rodbino in se izselil na Sedmograško, več izvedeti ni mogel.

Zadnje tedne je Havelka zopet natakaril v neki gostilni, ali tudi te službe bi najbrž dolgo ne mogel obdržati, da se stvar ni ugodno obrnila. Nekega dne je prišel v gostilno mlad mož. Ta vpraša natakarja, če se mu pred petimi leti ni pripetila neka nesreča. Natakar mu je vse razložil. Tujec izvleče fotografijo, in jo pokaže natakarju. Natakar fotografijo ogleda. Bil je fotografiran šestdesetletni starec, katerega on ne pozna. Zatoraj da fotografijo nazaj. Tujec mu reče, naj ogleda urno verižico na fotografiji. Natakar jo dobro ogleda in spozna, da je podobna ukradeni. Šla sta k odvetniku dr. Ricerju, tam je tujec povedal, kdo je, in kako je z uro in verižico. Odvetnik je peljal oba k policiji. Pri policiji je tujec izpovedal, da je tat na Sedmograškem uro z verižico prodal nekemu rojaku, prej se je dal ž njo fotografovati. Tudi neki rodbinski prepir je v stvar zapleten. Morda o priliki kaj več spregovorimo o njej.

— **Nesreča v fužini.** V neki fužini v Pomeroyu v Ameriki se je prekucnila posoda, v kateri je bilo 600 funtov raztopljenega jekla. Šest delavcev je bilo takoj mrtvih, deset težko poškodovanih. Jeden delavec je skoro popolnoma zgorel, drugi je oslepil.

— **Neusmiljeni starši.** V Hajranu na Češkem je te dni umrla štiriletna Sofija Chladek, nezakonska hči Jožeta in Frančiške Hanl. Ker je bilo znano, da sta z otrokom grdo ravnala, je zdravnik pregledal truplo in našel na njem več ran modrih lis od udarcev. Sedaj se bodo morali neusmiljeni stariši zagovarjati pred sodiščem.

— **Poneverjenje.** V Brnu obsodili so radi poneverjenja poštnega asistenta Leopolda Ballerja, v 18mesečno ječo, ker je poneveril 1146 gld.

— **Tat iz navade.** Na Dunaji obsodili so 22 letnega ključarskega pomočnika Josipa Wachowitza v sedemletno ječo in da se potem še odda v prisilno delavnico. V februvariju so ga bili prijeli, ko je v neko hišo vlomil. V njegovem stanovanji našli so pa mnogo pokradenih stvarij. Prepričali so se, da svoje ključarsko znanje uporablja največ v to, da odpira ključavnice. Poprej je bil že trikrat obsojen radi tatvine.

— **Umor.** V Szebelyji na Ogerskem so napali našemljeni roparji trgovca Žigo Fuchsa in ga umorili. Sumi se, da je to storilo več Rumuncev, s katerimi se je pravdal.

— **Umor dijakoninije.** Blizu Berolina našli so umorjeno dijakonis Heleno Schwechal. Tega dejanje je sumljiv devetindvajsetletni zidarski pomočnik Julij Thilde, katerega so tudi zaprli.

— **Velik štrajk.** Na Dunaji je začelo nad 13000 mizarskih pomočnikov štrajk. Dvanajst mojstrov se je že udalo in v njih delavnicah zopet delajo. Pomočniki zahtevajo osemurni delavnik in pa povišanje plače. Nad 300 teh mizarjev je delalo pri razstavi in te so zamenili s tesarji.

— **Poneverjenje pri knjigoveški bolniški blagajnici na Dunaji.** Te dni so na Dunaji obsodili knjigoveškega mojstra in tajnika knjigoveške bolniške blagajnice, ker je poneveril blizu 1800 gld. Pred nekaterimi tedni se je nakrat bilo razglasilo, da je nekdo vlomil v blagajnico. Sodnijske preiskava je prišla, ogledala vse razmere in začela sumiti, da je denar le izneverjen in potem nalašč vlomljeno v blagajnico, da se krivda zvali na tatove. Preiskava je še pokazala, da je tajnik, ki je imel blagajnico, sam izneveril. Sprva je ob vsakem škontrovanji vzel sam malo denarja na posodo, da je pokril; ko pa to ni več šlo, je pa vlomil v blagajnico, in razglasil, da so tatovi blagajnico okrali.

— **Veliki požari.** V Orlskem Kostelci na Češkem je velik požar uničil 33 hiš in je vsled tega nad 300 ljudij brez strehe. — V Novem Sandeci v Galiciji je dne 27. t. m. ob 9. uri začelo goreti sreda mesta. Pogoreli sta dve katoliški cerkvi, protestantska cerkev, jezuitski samostan, poštno poslopje, gimnazija in še več zasebnih hiš. Skoro ves notranji del mesta je uničen. Iz Krakova bil je odšel oddelek deželnih brambovcev gasit po železnici. — Opoldne dne 17. je začelo goreti v Ogerskem Hradišči na Moravskem in je gorelo do osmih zvečer. Pogorelo je nad 30 hiš, mej njimi dekliško meščanska šola, velik hotel, frančiškanski samostan s cerkvijo, katere zvonik se je podrl. Bil je silen strah. Nekateri ljudje so se rešili skozi okna. — Graščini Brynek v Prusiji je pogorelo 200 oral in grajščini Koslic tudi na Pruskem 300 oral gozda.

— **Srnjak** je hudo poškodoval vojvodo Parmskega, ko se je sprehajal po parku v schwarzenauskem gradu blizu Dunaja novega mesta. Zaletel se je namreč z vso silo s svojimi rogovilami vanj.

— **Veliki požari na Ogerskem.** V vaseh Gyalaka pri Šopronji je pogorelo 22 hiš in zgorelo mnogo živine, v Zgorenji Raknici pa 30 hiš in 36 gospodarskih poslopij.

— **Okradena podoba Matere Božje.** V benediktinski cerkvi na Dunaji je dne 11. t. m. nekdo vlomil k zaprti podobi Matere Božje dobrega sveta je pobral raznega nakita za 200 gld. Prejšnji dan je pa bil ukraden v tej cerkvi 5 gld. vreden prt z altarja.

— **Neprevidnost.** Petnajstletni pekovski učenec pri peku Janezu Michorju v Ziljski Bistrici na Koroškem je po neprevidnosti ustrelil petletnega dečka kovača Janeza Godca in obstrelil njegovega triletnega bratca.

— **Žrtve nedeljskih lovcev.** Lani so na Češkem razni nespretni lovci ustrelili 3 vole, 12 krav, 132 telet, 275 koz, 59, ovnov, 72 ovac, 1 jagnje, 3671 lovskih in 11418 druzih psov, 8762 mačk in 2 konja. Zato so plačali odškodnine 413.590 gld. Ubili so pa tudi 13 stark, 27 mož, 7 dečkov in 3 deklice. Obstrelili so pa 3014 ljudij, največ gonjačev. Za bolečine plačali 633.093 gld., zdravnikom in odvetnikom 172.000 gld. Kazni so obsedeli 74.089 Torej za vsacega obstreljenega človeka povprek jeden dan

— **Nemci kulturonosci v Afriki.** Nemški listi poročajo, da sodniški asesor v Kamerunu Wehlan zamorce s tepenjem sili, da priznavajo, kar jih dolže. Jednega zamorca, ki je ukradel nekaj ur, je s 80 palicami prisilil, da je priznal tatvino, potem ga je obsodil v šestletno ječo in da vsako prvo soboto v meseci dobi še 15 palic. Ko so se Bakoki spuntali so jim Nemci požgali vse hiše, ženskam porezali vratove, moške pa privezali za jarbole neke ladije, da so lakote pomrli. Nekatere so pa postrelili privezane kot divje zverine.

— **Ponarejeni petdesetaki.** V Ogljeji na pošti je nekdo 500 gld. vplačal s ponarejenimi petdesetaki. V zvezi s tem so več oseb zaprli.

— **Nesreča v rudniku.** Pri Kupriji v Srbiji so v državnem premogovniku se užgali plini. Sedemnajst delavcev je vsled silnega razpoka mrtvih.

— **Zaradi ponarejanja bankovcev** je bil v Brnu obsojen te dni Janez Tinkl v desetletno ječo. Njegov brat je pa bil oproščen. Izdala sta 65 petakov.

— **Svoje moči napačno porabljal** je neki stavbeni delavec v Berolinu Schulz po imenu. Na nekem stavbišči si je naložil železen steber in ploščo v teži 3 $^1/_2$ centa. Nekemu policijstu se je čudno zdelo, kaj da nese, in stopi bližje k njemu. Schulz je zbežal in tako hitro, da bi bil ušel, da ga ni na dano znamenje s piščalko drugi policist prijel. Drugi dan so ukradene stvari nazaj peljali na vozu, Schulza pa izročili sodišču.

— **Pogorela** je predilnica v Ajdovščini. Škode je blizu četrt milijona. Veliko poslopje, v katerem je bilo mnogo pavole, je ostalo nepoškodovano, 500 delavcev je brez zaslužka. Upati je, da se delo začne čez nekaj tednov.

— **Velik požar.** V Velikem Enzersdorfu je v petek pogorelo veliko skladišče lesa. Škoda je silno velika. Nevarnost je bila silno velika, da se ne užge vse selo. Prišla je na pomoč požarna bramba z Dunaja. Le z velikim trudom so požarni brambovci in vojaki omejili požar.

— **Veliko nesrečo je preprečil** igralec Jurij Grosmith v nekem londonskem gledališči. Vnele so se bile kulise. On je obstal in z veliko ravnodušnostjo opazoval ogenj. Drugi igralci so storili ravno tako, ko so videli njegovo ravnodušnost. Gledalci pa ognja niti zapazili niso, dokler niso veliko množine vode spustili na oder. Vse je ostalo mirno. Predstava se je potem tako mirno nadaljevala, kakor bi se ne bilo ničesa zgodilo.

— **Požar** je poslopje Amerikan Glaucose Compagni v Novem Jorku uničil. Več ljudij je poskakalo skozi okna. Osem je poškodovanih, 12 se jih pogreša. Škode je 1 $^1/_4$ milijon dolarjev.

— **Umor.** V Fajszu na Ogerskem našli so umorjenega v gozdu veleposestnika Bela Kunda. Sodilo se je takoj, da so ga ubili lovski tatje. Na truplu so bili sledovi, iz katerih se je dalo sklepati, da se je hudo branil. Mej nohtmi našli so lase, ki so na vsak način morali biti od jednega napadovalca. Policija je v bližnji okolici preiskala vse moške in po laseh in po ranah, ki sta jih imela na sebi, o katerih nista mogla povedati, kje sta jih dobila, spoznali so morilca. Morilca sta se res tudi udala.

— **Mesto pogorelo.** Mesto Delor v Srednji Ameriki je skoro popolnoma pogorelo. Zaradi pomanjkanja vode niso mogli gasiti. Škoda je velika.

— **Mazanje poštnih nabiralnikov.** Te dni so v Pragi obsodili v petmesečno ječo mizarskega pomočnika Ducheka iz Žižkova, katerega so dobili, ko je ravno mazal orla na poštnem nabiralniku, strugarskemu pomočniku Račku, ki ga je videl pri delu, in ga vprašal, zakaj da to dela, je bil odgovoril, da „za narod in domovino“. Pri sodišči se je izgovarjal, da je bil pijan in ni vedel, kaj dela.

— **Sreča v nesreči.** V Hatingenu je prišla na kolodvor ženska z majhnim otrokom Ko je ravno vlak pridrdral je otrok skočil na tir. Časa ni bilo, da bi otroka potegnili s tira. Mati je bila vsa obupana. Lahko si mislimo, kako je bila vesela mati, ko se je vlak dalje premaknil, in je otrok ležal nepoškodovan mej šinami. Otrok se je bil namreč hitro stisnil na tla mej šine in vlak je drdral čezuj, ne da bi ga bil kaj zadel.

— **Riba ga je ugriznila.** V Rinderortu v Nemčiji je ščuka ugriznila šestnajstletnega krčmarjevega sina v sredinec, ko jo je jemal iz mreže. Držala ga je tako trdo, da so jej morali odtrgati čeljusti, predno je izpustila. Fantu je roka začela otekati. Drugi dan je šel k zdravniku, ki je spoznal zastrupljenje krvi. Poskušali so vsa sredstva, ali naposled ni bilo druzega pripomočka, da so mu odrezali roko, ako so hoteli ohraniti živega.

— **Samomor gledališkega igralca.** Iz Benetek se nam poroča. V Mestru se je te dni ustrelil jeden najnadarjenejših italijanskih gledaliških igralcev France Garzes. Posebno je znal dobro predstavljati lahkoživce na odru, pa tudi v življenji. Bil je zadnji čas v slabih premoženjskih razmerah. Tudi se je govorilo, da so pojemale njegove zmožnosti. Znan je pa bil Garzes tudi kot dramatičen pisatelj.

— **Stotak na čevlji.** Zadnje dni je sluga neke zaloge piva v Zagrebu pometal pisarno in naenkrat opazil, da se mu drži neki papir na čevljih. Spoznal je, da je za 100 gld. bankovec. Opozoril je na to blagajnika. Poslednji je denar preštel in našel, da mu stotaka manjka. Prejšni dan je denar prešteval in je pri tem kihnil in ta čas je odletel stotak na tla, ter se je drugi dan prijel malo blatnatih slugovih čevljev.

— **Španjski romarji.** Več španjskih delavcev je šlo na romanje v Rim. Njim se je pridružilo 14 škofov. V Valenci na Španjskem so nekateri socijalistični delavci romarje napali. Bil je hud poboj, pri katerem je bilo 17 ranjenih. Štirje napadovalci so tudi bili poškodovani. Škofa madridskega je nekdo precej z bodalom poškodoval. Nadškofu sevillskemu razbili so okna njegovega voza. Izgredniki so pobili tudi okna knezoškofijski palači.

— **Bombe.** V Rimu so te dni pred Kolezejem našli bombo. Zaprli so več oseb, in pri nekaterih osebah, katere so prijeli našli razna razstrelila. Policija je na sledu anarhistični družbi, katera ima namen z bombami spravljati v nevarnost življenje in imenje druzih ljudij. — Pri Aubervilliersu našli so na polju v neki jami dvanajstero pušic s kemikalijami, 2 kile zelenega papirja, deset kilo dinamita in žebljev. Našli so tudi jedno popolnoma narejeno bombo.

— **Anarhistični atentati.** V Sieni sta dne 13. t. m. bili po noči na trgu San Virgillio vrženi dve s smodnikom in žeblji napolnjeni bombi. Pri hišah so se vsa okna razletela, jedno mimoidejočo osebo je ubilo. V Pesazu je ravno ta dan pred artilerijsko komando se razletela bomba s tako silo, da je raznesla trdnjavska vrata. Malo poprej je policijsko ravnateljstvo bilo dobilo pismo, v katerem se je naznanjalo, da bodo anarhisti slednji dan vrgli več bomb. Več sumljivih oseb so zaprli

— **Nove tropove** dobi Francija. Izumil jih je neki konjiški stotnik. Poskusi so se dobro obnesli. Lažji so od sedanjih, in imajo večjo moč. Za vso vojno bodo stali novi topovi 240 milijonov frankov.

— **Gostilniški tat.** Te dni so zaprli v Gradci nekega Pavla Köstingerja, ki je po gostilnicah kradel posteljno opravo. Navadno je prišel zvečer, vzel prenočišče, plačal za posteljo precej rekši, da mora zjutraj zgodaj odpotovati. Zjutraj je res vselej zgodaj vstal vzel kolikor je mogel posteljne oprave seboj in še kaj druzega, če je dobil Tudi je navadno kakemu soprenočevalcu kaj ukradel. Te dni so ga v neki gostilni prijeli, ko je ravno nekemu izmaknil 7 gld. denarja in pobral nekaj posteljne oprave, ter odhajal.

— **Zanimiva stava.** Koloman pl. Szelli je bil stavil z grofom Szaparyjem za 4 konje in kočijo, da bode 200 liberalcev glasovalo za civilni zakon in je stavo dobil.

— **Suša v Italiji.** V Italiji je velika suša. V Turinu je v mestu že tako manjkalo vode, da so morali studence iz Trana napeljati v mestni vodovod, temu so se kmetje s silo ustavljali. Delo se je moglo izvršiti le pod varstvom vojakov.

— **Umor dekanov.** Pri Przemyslu v selu Cykowu so našli blizu farovža vsega v krvi in pobitega po glavi tamošnjega dekana. Imel je tudi več ran z nožem na prsih. Predno se je kaj zavedel, je umrl.

— **Polkovnika zaprli.** V Cremoni na Laškem zaprli so italijanskega polkovnika Tita Serpierija, katerega so dobili, ko je v nekem hotelu kral srebrne žlice.

— **Viharji s snegom** bili so zadnje dni v Severni Ameriki ob Atlantskem morji. V nekaterih krajih je palo po dva čevlja na debelo snega. Nekaj ladij se je potopilo, več ljudij utonilo.

— **Bomba v tovarni za bombažno blago.** V Hammersteinu pri Grottau-u našli so mej premogom majhno bombo nabasano s smodnikom. Da je bomba prišla v peč, gotovo bi se bila pripetila velika nesreča.

Loterijske srečke.

V Lincu dne 14. aprila t. l.: 34, 32, 14, 19, 4.

V Trstu dne 14. aprila t. l.: 52, 1, 18, 82, 8.

V Pragi dne 18. aprila t. l.: 60, 9, 45, 5, 8.

Tržne cene.

V Ljubljani dne 28. marc. 1894. Pšenica gld. 8·40 kr. rž gld. 6·40 kr., ječmen gld. 6·40 kr., oves gld. 7 30 kr, ajda gld. 8·40 kr., proso gld. 5·40 kr., turšica gld. 5·40 kr., leča gld. 14·— kr., grah gld. 14.— kr., fižol gld. 9.— kr. (Vse cene veljajo za 100 kgr.)

„Ne kupuj pri branjevci, temveč pri trgovci“
pravi star predgovor.

To se lahko uporablja na moje podjetje, kajti tako velika trgovina, kot je moja, ima vsled kupovanje velikih množin blaga za gotov denar in drugih prednosti nizke stroške, kateri so naposled le kupovalcu v korist.

Mični vzorci zasebnim kupovalcem zastonj in franko.
Bogate **vzorčne knjige**, kakoršnih **še nikdar** ni bilo, **za krojače** nefrankovano.

Blago za obleke. (11)

Peruvien in **dosking** za visoko **duhovščino**, predpisano blago za **uniforme c. kr. uradnikov**, za **veterance, požarne brambe, telovadce, livreje**, sukno za **bilard** in **igralne mize, prevlake za vozove, loden** tudi nepremočljiv za **lovske suknje, perilno blago, potni pledi** od 4 do 14 gld. itd.
Ceno, pošteno, trdno, čisto volneno sukno ne cene **cunje**, da se **jedva splača krojač**, priporoča

Janez Stikarofski,
Brno (avstrijski Manchester)
največja zaloga sukna v vrednosti $^1/_2$ **milijona goldinarjev.**
Pošilja se le proti povzetju!
Dopisuje se v nemščini, češčini, madjarščini, poljščini, italijanščini, francoščini in angleščini.

Neogibno potrebno je za vsako družino
Kathreinerova
Kneipp-ova sladna kava
z okusom prave kave.

Ta kava daje to prednost, da se lahko popusti tako škodljiva prava zrnata ali pa z raznimi cikorijami zmešana kava in se iz te kave naredi **okusna** ter **zdrava** in **redilna** pijača. — **Nedosegljiva je kot dodatek k pravi kavi.** (10)

Visoko priporočana za ženske, otroke in bolnike.
Ponaredeb se naj varuje.
Dobi se povsod. $^1/_2$ **kile 25 kr.**

Marijaceljske kapljice za želodec,
izgotovljene v lekarni k **„angelu varhu“**
C. BRADY-a v Kromerižu (Moravsko)

so staro, zanesljivo in znano zdravilo ter so budilno in krepilno sredstvo za želodec in prebavilna dela. (19)

Samo prave so z zraven stoječo varstveno znamko in podpisom.
Cena: 1 steklenice 40 kr.
dvojne steklenice 70 kr.
Vsebina je naznanjena.

Marijaceljske kapljice za želodec prodajajo se prave: **v Ljubljani:** lek. Piccoli in lek. Svoboda; **v Postojni:** lek. Fr. Beccarich; **v Škofji Loki:** lek. Karl Fabiani; **v Radovljici:** lek. Alex. Roblek; **v Novemmestu:** lek. Dom Rizzoli in lek. Bergmann; **v Kamniku:** lek. J. Močnik; **v Črnomlju:** lek. J. Blažek.

Odgovorni urednik: Avgust Pucihar. — Tisk in založba: J. Blasnikovi nasledniki.